İYİ KİTAP

AYLIK OKUL ÖNCESİ, ÇOCUK VE GENÇLİK KİTAPLARI GAZETESİ

TEMMUZ 2009
SAYI 5
ÜCRETSİZDİR
www.iyikitap.net

ISSN 1308-8866

Satürn'ün halkalarına gittim ve döndüm!

Philip Reeve'in Şafak Feneri adlı romanı, her yaştan okuyucuya aradığı heyecanı, kahkahayı ve yaratıcılığı sunan fantastik bir uzay macerası. Kendilerinden farklı olanı kabul etmekte zorlananlara yönelik sosyal bir eleştiri de aynı zamanda.

İÇİNDEKİLER

Ortak Okumalar,
Semih Gümüş 3

Kahramanım Benim,
Burcu Aktaş 6

Yirmi iki yazar âşık oldu,
Sema Aslan 7

SineKitap,
Zeynep Alpaslan 8

Neşeli bir dostluk hikâyesi,
Umay Salman 9

Birinci Büyük Don Muharebesi başlıyor,
Elif Türkölmez 10

İstanbul'da gece çiçeği olmanın büyüsü,
Irmak Zileli 11

Soluduğumuz hava neden satılık değil,
Şiirsel Taş 12 - 13

Kuraldışı bir çizgi roman,
Neyfel Semiz 14 -15

Kitap İçi,
Benim Kendimin Sözlüğü 16

Kaderimi yazan tanrıyı anımsıyorum; *Jules Verne*'di adı. Yazdıkları yolumu çizdi; yaratıcılığı yaşam şeklimi belirledi. Merakımı en çok o çekti, en çok o eğlendirdi beni. Kimse su dökemez eline diye düşünürken bir İngiliz'le tanıştım (affedin beni Bay Verne).

Philip Reeve adındaki bu beyefendi maceradan anlıyordu ve çılgınlık dediğimiz şey kaleminden kesinlikle bol keseden damlıyordu. İnsanın ağzını kulaklarına doğru çekmeyi de iyi biliyordu. Bir bilimkurguyla korsan hikâyesini harmanlamakta üstüne yoktu ve sinematografik anlatımın, derler ya, kitabını yazmıştı. Üstelik bütün bunları *Şafak Feneri* adlı bir romanda yapmıştı.

Uzaydaki sıradan sabahlarından birinde, kız kardeşi Myrtle ile korkunç bir tehlikeyle karşı karşıya kalan Arthur'un hem birbirlerini hem de dünyayı kurtarmak için giriştikleri çılgın, korkusuz ve dokunaklı macerayı anlatmıştı bu romanda. Viktorya dönemi geleneklerini bir uzay macerasıyla birleştirmiş, bunu eleştirel(!) bir korsan hikâyesi sosuyla tatlandırmıştı.

Philip Reeve ile pek bir etkileyici bulduğum romanı *Şafak Feneri* üzerine lafladık...

***Şafak Feneri*'nin en sıradışı yanı nedir karar veremiyorum. İyisi mi, Viktorya dönemi parodisi içeren fantastik bir macera olmasından başlayalım...**

Evet, *Şafak Feneri*'nde düşsel bir 19. yüzyıl kurguladım. İngiliz İmparatorluğu, bir çeşit uzay yolculuğu geliştirmiş; Ay ve diğer gezegenleri sömürgeleştirmiş. Ve elbette bu gezegenlerin sakinleri garip uzaylılar.

Garip uzaylılar, uzayda kolonileşme, uzay korsanları vs. aslında çok da yabancısı olduğumuz şeyler değil. Ama romanınızda bir başka, bir yeni duruyorlar. Nedir bunun sebebi?

Bu temaların benim romanımdaki şekillerinin yeni ve farklı olarak algılanması benim için çok sevindirici. Gençliğimde okuduğum ve en çok sevdiğim bilimkurgu klişelerini yalnızca biraz eğip büktüm ve yeni bir şeyler ilave ettim. Umarım, daha önce karşılaşılmamış bir kombinasyon çıkmıştır ortaya. Dileğim, onları yaratmış olmama değecek kadar ilginç olmaları.

Ona ne şüphe! Ayrıca fizik kurallarından gerçekliğe kadar çok şeyi yıkan buluşlarla dolu bir roman *Şafak Feneri*... Arthur'la Myrtle'ın yaşadıkları evden, insan aklına benzer bir akla sahip, konuşabilen kötü

örümceklere kadar... Hani çocuk radyonun nasıl çalıştığını merak eder de söker ya aleti, insanda öyle bir merak uyandırıyor sizin zihniniz de. Nasıl bir zihin sizinki, siz kendiniz açın isterseniz!

Zihnimin nasıl çalıştığını bilmeyi ben de çok isterdim! Hikâyeleri çok seviyorum. Şakaları çok seviyorum. Garip yerler, insanlar ve nesneler yaratmayı seviyorum. Hikâyeyi yazmaya başladığımda genelde nereye varacağını bilmem. Bildiğim sadece hikâyenin nasıl başladığı ve yolda nelerle karşılaşacağımızdır. *Şafak Feneri*'ndeki birçok şey tamamen plansızdı. Yazma sürecinde kendiliğinden çıkagelen fikirleri hikâyenin içine dahil ettim.

Arthur ve Myrtle, annelerinin sırra kadem basmasıyla birlikte babalarıyla Şafak Feneri'nde (romana adını veren uzay evi) sakin bir hayat sürmeye başlıyorlar. Hayatları uzaylı örümceklerin saldırısıyla altüst oluyor. Kötü adam olarak, klişeleşmiş bir hayvan türünü seçmeniz neden?

Örümceklerden nefret ederim. Dolayısıyla bence onları kötü karakterler olarak seçmiş olmam çok normal. Hiçbir işe yaramazlar. Kimsenin o çok bacaklılara ihtiyacı yoktur.

Uzaylı örümceklerin arka planında komplo teorilerinin absürdlüğüne de selam çaktığınız söylenebilir mi?

Bunu düşünmemiştim. Ama sanırım bu açıdan da bakılabilir. Komplo teorilerine hiç inanmam. Ama, komplo teorilerinin iyi bir hikâyenin köşe taşı olabileceklerine şüphe yok.

Çocuklar canlarını kurtarmak için adları epey kötüye çıkmış bir korsan topluluğuna sığınıyorlar. Oy-sa korsan Jack Havock'la tayfası kötü tipler değiller. Aksine, onları bu kaçak hayatını yaşamak zorunda bırakan hüzünlü bir geçmişleri var. Farklı olmanın acı çekmek, dışlanmak anlamına geldiği bir öykü anlatıyor roman bir yandan da...

Düşsel İngiliz İmparatorluğu'mla ilgili yazmak benim için çok eğlenceliydi. Ama birçok insanın bu dönemde çok acı çektiğini unutmamak gerek. Bu konuda kırıcı olmak ya da kitabın

gereğinden fazla ciddi olmasını istemedim. Ancak Jack Havock ve tayfası bu durumu ortaya koymak için var. Aynı şekilde hikâyede bol bol hareket ve macera olmasına rağmen, çok fazla şiddet içermemesine de dikkat ettim. Dolayısıyla korsanlar, en basit haliyle, yumuşak kalpli korsanlar.

Viktorya dönemi İngiliz İmparatorluğu'nu uzaya açmanın en zor yanı ne oldu sizin için?

Bu konuda hiç zorlanmadım. Çünkü *Şafak Feneri* aslında bir komedi. Bu yüzden kurgunun ya da altyapının inandırıcı olması için çok fazla uğraşmadım. Yıllardır düşündüğüm birçok fikri kitabıma yedirdim. Viktorya dönemine her zaman sempati duymuşumdur. Dolayısıyla bu, detayların yaratılmasını kolaylaştırdı. Aynı zamanda Art ve Myrtle'ın ağzından yazmak çok eğlenceliydi. Fikirlerim tükendiğinde, resimleyici *David Wyatt* yeni icatlar bulmam için ilham kaynağı olan harika çizimleriyle geldi.

Jack Havock bana Peter Pan'ı anımsattı bir yanıyla. Ayrıca romana kenarından köşesinden biraz *Dünyalar Savaşı*, biraz *Star Trek* ve başka şeyler de kattığınızı söylemek doğru olur mu?

Jack ve Peter Pan arasındaki yakınlık konusunda haklısınız. Ama bu bilinçli bir gönderme değildi. Daha da ilginci, *David Wyatt*'ın, *Geraldine McCaughrean*'ın Peter Pan kitabını, *Peter Pan Define Avında*'yı resimlendirmiş olması. Dolayısıyla ortada bir sürü bağlantı var. *Star Trek* ve *Dünyalar Savaşı*'na yapılan küçük göndermeler ise elbette kasıtlı.

Bunu söyleyeceğim aklıma gelmezdi ama... Çocukluğumda Jules Verne romanlarının bende bıraktığı tadın da fazlasını aldım bu romandan. Sizin hayatınızda Verne gibi bir idol oldu mu, var mı acaba?

Listesini yapamayacağım kadar çok var. Bu kitabın en büyük ilham kaynağı muhtemelen *H. G. Wells*. Onun bilimkurgu romanlarını küçük bir çocukken okumuştum (*Dünyalar Savaşı* ve *Zaman Makinesi*'nden daha iyisi hâlâ yazılmadı). Ama kendimi Wells'le karşılaştırmak istemiyorum. Güçlü bir bilimsel kavrayışı ve muazzam bir zekâsı olan bu adamın kitapları, yazıldıkları zamanın bilimsel gerçekliğiyle tutarlı. Benim bilimsel bilgim zayıf ve bildiğim çok az şeyi de *Şafak Feneri*'nin dünyasını yaratırken bilmezden geldim!

Romanı okurken o kadar eğlendim ki, yazarken sizin ne kadar eğlendiğinizi, aslında eğlenip eğlenmediğinizi merak ediyorum...

Kitabın ortasında bir parça tıkandığımı hissettim; ama genel olarak tam anlamıyla mutlu bir deneyimdi. Bazı açılardan karanlık ve ciddi olarak nitelendirebileceğim *Ölümcül Makineler* adlı serimi yeni bitirmiştim. Bunun sonrasında *Şafak Feneri*'ni yazmak beni rahatlattı.

Aslı TOHUMCU

Şafak Feneri
Philip Reeve
Resimleyen: David Wyatt
Çev: Niran Elçi
Tudem Yayınları / 360 sayfa

İYİ KİTAP Aylık Yaygın Süreli Yayın / 30.000 adet basılmıştır. Ücretsizdir. ISSN: 1308 - 8866
İmtiyaz Sahibi: Tudem Eğitim Hizmetleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. adına İsa Aykanat / **Yayın Yönetmeni:** İlke Aykanat Çam
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Aslı Tohumcu / **Yazı İşleri:** Gökçe Mine Olgun, Perçem U. Yıldızbaş / **Grafik Tasarım ve Uygulama:** Cemile Öz
Baskı: Ertem 0(312) 284 18 14 / **İrtibat Adresi:** Bahariye Cad. No: 47 Kat: 4 Daire: 6 Kadıköy - İstanbul
Tel: 0(216) 418 16 17- 12 **Faks:** 0(216) 418 16 01 / www.iyikitap.net - **e-posta:** iyikitap@tudem.com / **Reklam:** 0(232) 444 90 90 Yaprak Önen

Semih GÜMÜŞ

Murathan Mungan'ı okumak

Ortak Okumalar'ın bu ayki konuğu, üretkenliği ve çok yönlü verimi ile öne çıkan yazar Murathan Mungan ve onun bütüncül bir kavrayışın nasıl olabileceğini gösteren denemeleri...

Murathan Mungan, 1980'lerden sonra öne çıkmış, neden sonra edebiyatımızın önemli kuşaklarından birini oluşturmuş sondan bir önceki kuşağın ilk akla gelen şair ve yazarlarından. Murathan Mungan'ın yazdığı şiirler, öyküler ve tiyatro oyunları daha baştan ilgi görmeye başlamıştı, ama bir yazarın gerçekte ne yazdığını ve yazarlık serüveninin onu nereye götürdüğünü görmek için de onu en azından bir dönem boyunca izlemek gerekir. Her yazarın, ister küçük bir çevreyle anlatılsın, ister yüzbinlerce okurla, yazdıklarını izleyen okurları her zaman olur. Murathan Mungan'ın yazdıklarını merak edenlerin sayısı geçen yıllar içinde gitgide arttı ve sanırım onun her yazdığını okuyan epeyce geniş bir çevre oluştu.

ÜÇ YILDA SEKİZ KİTAP

Bu arada yazarların yazdıklarıyla hayatları arasında koşutluk olup olmadığı sık sık sorulur. Sanırım Murathan Mungan kendine özgü yazarlık duruşu, entelektüel tavrı, her zaman ilkeli tutumu ve çalışkanlığı ile bu soruya somut bir karşılık veriyor. Onda beni en çok ilgilendiren, hem sürekli üretkenliği, hem de çok yönlü verimi içinde her yazdığını öncekilerin üstüne çıkarma çabası.

Son üç yılda sekiz kitap yayımlamış: İki öykü, iki şiir, iki deneme, bir oyun, bir öykü seçkisi. Az bulunur bir çalışkanlık olduğunu söylemeyeceğim. Daha önemlisi, başından beri geleneksel anlatılardan da yararlanarak geliştirdiği öykülerinin doruk noktasına son kitaplarından *Yedi Kapılı Kırk Oda*'da çıkmış olması; ya da *Dağ* ve *Bazı Yazlar Uzaktan Geçer* kitaplarındaki düpedüz etkileyici şiirlerinin çokluğu.

Öte yandan, biraz daha farklı bir öneride bulunup özellikle gençlerin Murathan Mungan'ı okumaya deneme

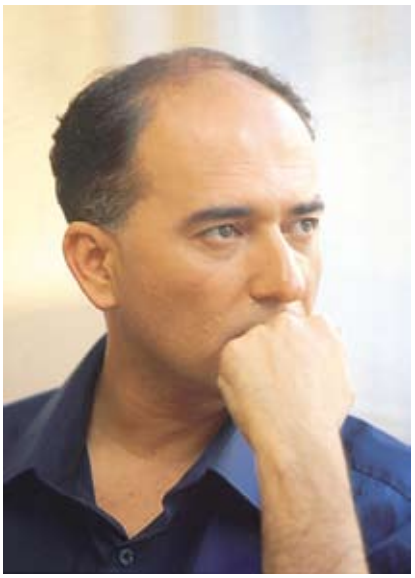

kitaplarından başlamasının en doğru seçim olduğunu belirteceğim. Son kitabı *Hayat Atölyesi* bunun için iyi bir başlangıç olabilir. Edebiyatın görünen yüzünün ardındaki derin yapısında saklı gizleri açığa çıkarmak için denemenin olanaklarını kullanan yaratıcı yazarların bir adım öne geçtiğini de söyleyebilir miyiz? Sonunda, yazdıkları üstüne düşünmekle yetinmeyip başkalarının yazdıkları, yayımladıkları, ürettikleri üstüne hiçbir zaman yüzeysel olmayan bir yorumlama biçimi getirmek, Murathan Mungan'ın denemelerinin belirgin özelliğidir.

Hayat Atölyesi'nin sınırları yok; bir kitaptan söz ederken bir şarkıya, bir resmi yorumlarken yazarın hayatının ayrıntılarına sokulan bu denemeler, bütüncül bir kavrayışın nasıl olabileceğini gösteriyor. Murathan Mungan, benim için öteden beri her şeyi bütüncül bir tasarının parçası olarak gören yazarlardan. Şiir, öykü, roman, oyun, deneme...

Bir yazarın, tümünü birden kendine koyduğu çıtanın üstünde tutarak yazması, bizim edebiyatımızda pek görülen bir kimlik sayılmaz. Sonunda bir de roman yazmaya kalkışan öykü yazarını bu seçimi yüzünden eleştirenlerin bile bulunduğu, tek bir türde ısrarlı olmayı bir erdemmiş gibi gösteren anlayışların geçerli sayıldığı edebiyat ortamımızda, Murathan Mungan başka bir yazarlık anlayışını anlatır.

EDEBİYATIN GÖSTERİŞLİ ADASI

Sınırları kendine yeten yerellikle ilgisi olmayan yazınsal metinlerin içinde yetkinliğini sınarken yaratıcı düşüncenin dolaylarında, okuyanı düşündüren, kendi yeterliğini sorgulamaya zorlayan denemelerin yaratıcısı, bana kalırsa edebiyatımızın son yıllarındaki en gösterişli adalardan birini iyice su yüzüne çıkardı.

Okullarda bir yıl boyunca okutulmaya çalışılan kitapların başında roman ve öykü kitapları geliyor. Bu çabanın da edebiyat sevgisine yeterince yaklaştırdığı söylenemez. Oysa deneme kitapları okumak, belki de gençlerin düşünme biçimini zorlayıp ufuklarını genişletmek için birebirdir.

Hayat Atölyesi
Murathan Mungan
Metis Yayınları / 284 sayfa

Gözüme mi inanayım, Cimcime'ye mi?

Gökçe Mine Olgun

İşte minikler için sıradışı yeni bir seri! Anne babasının bütün yasaklarını delen, hiçbir şeyden memnun olmayan ve canına tak dediği anda evden kaçmaktan sakınmayan Cimcime özgürlük uğruna verdiği onurlu mücadelesini sürdürüyor. Çünkü büyük bir yanlış anlama söz konusu!

Cimcime'nin annesi babası ve cici kedisi Minyatür'le birlikte yaşadığı bahçesinde hanımeli açan evinde, yediği önünde yemediği arkasında küçücük bir hayatı var. Ama gelin görün ki, bu hayat ona yetmiyor. Akıllı uslu bir çocuk olmaktan hiç hoşlanmayan Cimcime, anne babasının şaşkın bakışları eşliğinde kendi borusunu öttürmeyi tercih ediyor. Çocukları için her türlü fedakârlığı yapan, hep onun iyiliğini isteyen, onu en iyi okullara gönderen, sevgi dolu, örnek anne babası ise cehennem kelimesinin anlamını bu kez idrak ediyorlar. İyi bir çocuk olması için ne yapacaklarını bilemedikleri sevgili kızları ve -ne tuhaftır ki- adı Minyatür olan azman kedisi onları çok zorluyor. Cimcime fırtınası özgürlüğün sularında eserken, kâh evin altını üstüne getiriyor, kâh okulu savaş alanına çevirip müdireyi yaralıyor, kâh evden kaçıyor. Daima sevecen ve müşfik bir aile için zor bir sınav! Eh, başa gelen çekilir! Cimcime'nin hayatı bir resimli küçük roman! Sayfalarını çevirirken siz de şahit olacaksınız. En çok da bu fırtınaya yakalanmış anne babasının çaresiz bakışlarına dikkat edersiniz, eminim! İşte, büyükler böyledir, sadece gözleriyle gördüklerine inanırlar. Oysa gerçek öyle mi ki?

AZICIK BEDAVA SEYAHAT

Evet, büyük bir yanlış anlama söz konusu! Meğer, işin aslı çok başkaymış. Miniğin derdi çok büyükmüş. Sadece gözünüze inanmayın. Cimcime'nin de diyecekleri var. Hazırsanız başlayalım! Cehenneme dönen bir hayat varsa bu kesinlikle Cimcime'ninki. Çünkü anne babası ona sürekli haksızlık edip kötü davranıyorlar. Cimcime ne yapsa onlara yaranamıyor.

Aldıkları hediyeler çok zevksiz örneğin. Oysa Cimcime'nin istediği atla deve değil. Mesela, bahçe hortumuyla yoldan geçen bir kadını ıslatabilmeyi başardığında bir aferini çok görüyorlar ona. Hal böyleyken, Cimcime de isyan bayrağını açıveriyor. Evden kaçma meselesine gelince; bir kere, Cimcime evden filan kaçmadı. Denizci olan amcasını ziyarete gitti. Amacı azıcık bedava seyahat etmekti. Ne kadar küçük bir ayrıntı! Bir önceki sefer de hapis hayatı canlarına tak edip Minyatür'le sokağa çıktıklarında, anne babası peşlerine polis kılığında haydutlar takmıştı. Onu ve en sevdiği varlık olan kedisini ev dedikleri o çöp tenekesinde tutsak etmek için! Gelelim okul denilen hapishaneye, buradaki insanlar çok acımasızlar. Dolayısıyla küçük bir cezayı hak ediyorlardı. Anne babası, onu daha da mutsuz etmek için yatılı okula gönderdiler. Ama o, bu işin üstesinden gelmenin yolunu bulacak kadar akıllı! Çünkü kimse onu minik kedisi Minyatür'den ayıramaz.

BENİ BÖYLE SEV SEVECEKSEN!

Kısacası, Cimcime diyor ki, böyle havuzlu bahçeli ev resimlerine, sevecen anne baba masallarına sadece büyükler kanarmış. Bu yüzden hikâyesini çocuklara ve çocuk kalanlara anlatıyor. Bu nedenle baştan anlaşalım… En büyük tutkunuz özgürlükse ve siz de 'kuralsız bir dünya' özlüyorsanız Cimcime'yi çok seveceksiniz. O, özgürlüğü uğruna savaşan bir minik kahraman ve sevgi kazanmak için tatlı, kibar, sakin, ağırbaşlı bir kız olmaya hiç mi hiç niyeti yok!

Cimcime ve Minyatür
Pierre Le Gall
Resimleyen: Eric Héliot
Çev: Fırat Yenici
Epsilon Yayınları
24 sayfa

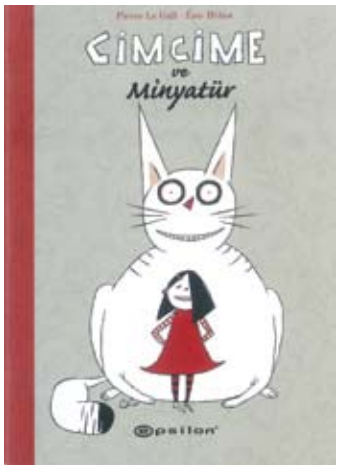

Hüseyin Rahmi'den **Ülkü Tamer**'e, **Osman Şahin**'den **Ahmet Büke**'ye

Seksen yazardan seksen öykü

Genç Olmak

"Seksen öykünün tamamını okuyup bitirdiğinizde öykücülüğümüzün gelişim çizgisi hakkında azımsanmayacak ölçüde fikir edinmiş olduğunuzu fark edeceksiniz. (...) Yaklaşık yüz yirmi yıllık bir zaman dilimindeki önemli toplumsal değişimlerin yanı sıra, gündelik hayatımızda, alışkanlıklarımızda, algı dünyamızda oluşan farklılaşmayı öykülerimize yansıdığı ölçüde göreceksiniz."

Nursel Duruel

Genç Olmak 1-2
80 Yazardan 80 Öykü

Türk öykücülüğünün yaklaşık 120 yıllık bir zaman dilimindeki evrimini ortaya koyan **Genç Olmak**, özellikle çocukluklarını ve ilkgençliklerini süren okurlara sesleniyor. "Toplumumuzda çocuk ve genç olmanın öykülerde karşılık bulan tarihçesi" olarak da okunabilecek bu özel seçki, öykücülüğümüzün gelişim çizgisiyle ilgili önemli bir kaynak olduğu gibi, toplumsal hayatımızdaki ve algı dünyamızdaki değişimi de öykülere yansıdığı ölçüde ortaya koyuyor.

Hazırlayan: Nursel Duruel
392 sayfa, 21 TL / 392 sayfa, 21 TL

YKY Yapı Kredi Yayınları

YAPI KREDİ YAYINLARI KİTABEVLERİ • İSTANBUL: 212 252 47 00 / 502 • İZMİR: 232 463 82 90 • ANKARA: 312 435 85 94 **E-POSTA** • ykykultur@ykykultur.com.tr **WEB SİTESİ** • www.ykykultur.com.tr **İNTERNET SATIŞ** • http://alisveris.yapikredi.com.tr **YAPI KREDİ KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK TİC. VE SAN. A.Ş.** 212 252 47 00

YapıKredi Kültür Sanat Yayıncılık

Burcu AKTAŞ

Rüzgârın getirdiği büyülü öykü

Teneke Orman, dünyanın tüm ormanlarının toplamından bile daha büyülü olabilecek bir dünya resmederken, sıradışı bir kahramanla da tanıştırıyor okuyanı. Adı bile olmayan bu Yaşlı Adam, umut etmekle neler yapılabileceğine dair modern bir masal anlatıyor.

"Bir zamanlar, uçsuz bucaksız, rüzgârlı bir yer vardı..." Buna benzer cümlelerle ve 'rüzgâr'la başlayan hikâyelerin kötüsüne hiç rastlamadım. Tuhaf bir okuyucu inancı belki ama, bana göre rüzgâr iyi öyküler getirir. *Teneke Orman*'da da bu kural bozulmadı benim için. Yine harika bir hikâye ile karşı karşıyayım. Üstelik içeriği kadar görsel yönü de kuvvetli bu kez.

Helen Ward'ın yazdığı, *Wayne Anderson*'ın resimlediği *Teneke Orman*, dünyanın tüm ormanlarının toplamından bile daha büyülü olabilecek bir iç dünya sunuyor. Kitap, hayal etmenin yüceliğini gösteriyor.

Gelelim bu ayki kahramana. Bu kez kahramanım, eli öpülecek kadar yaşlı bir adam ve üstelik Teneke Orman'da yaşıyor. Adını söyleyemem, çünkü bir adı yok. *Yaşlı Adam* diye bahsedebilirim ondan ancak… Bu Yaşlı Adam dünyanın bir ucunda, unutulmaya yüz tutmuş ve hiç kimsenin istemeyeceği şeylerle dolu bir yerde yaşıyor.

BİR RÜYAYA DALMAK

Bu tuhaf ve ıssız yerin ortasındaki evinin pencerelerinden görünen manzara öyle pek iç açıcı değil. Yağmurlu hava ve çöpler nasıl güzel bir manzara oluşturabilir ki… Üstelik işinin de manzaradan aşağı kalır yanı yok. Çöpleri topluyor, ayırıyor ve ayıklıyor bütün gün... Gömüyor ya da yakıyor... Aslına bakarsanız Yaşlı Adam'ın gördüğü tek güzel şey rüyasında ve

her akşam aynı rüyayı görüyor: Yaban hayvanlarıyla dolu bir ormanda yaşadığını... Rengârenk kuşlar, tropik ağaçlar, nadide çiçekler, dev gagalı tukanlar, ağaç kurbağaları ve kaplanlar var o düşsel ormanda. Ama o, her sabah uykusundan uyandığında çöplerle dolu dünyasına gözlerini açıyor ne yazık ki. Bir gün bir fikir geliyor aklına ve bir tohum gibi büyütüyor, besliyor bu fikri Yaşlı Adam.

İncelikli zekâsı ve hünerli elleriyle çöplerden ve tenekeden bir orman yapıyor. Rüyalarındaki gibi olmasa bile artık bir ormanı oluyor. Tenekeden de olsa kuşu, kaplanı, ağacı, çiçeği olan bir orman hem de…

Çok geçmeden ormana canlı bir kuş geliyor ve bu kuş bir süre sonra eşini de getiriyor beraberinde. Kuşlar, gagalarındaki tohumları toprağı bırakıyorlar ve bu tohumlar filizleniyor. Teneke Orman gitgide canlı bir hal alıyor.

BİR EMEK VE SEVGİ HİKÂYESİ

Teneke Orman'ın ve Yaşlı Adam'ın hikâyesi bir emek ve sevgi hikâyesi bana kalırsa. Yaşlı Adam rüyalarında gördüğü hayali için eli kolu bağlı oturmuyor, etrafındakileri küçümsemiyor ve oturup kendisi için bir orman yaratıyor. Tenekeden de, çöpten de olsa üstelik… Kalbiyle ve zekâsıyla yaptığı bu iş, gerçek ve doğru bir iş. Bu sebeple, tıpkı *Pinokyo*'nun gerçek bir çocuğa dönüşmesi gibi Teneke Orman da rengârenk ve gerçek bir ormana dönüşüyor…

Teneke Orman
Helen Ward
Resimleyen: Wayne Anderson
Çev: Şiirsel Taş
Remzi Kitabevi / 32 sayfa

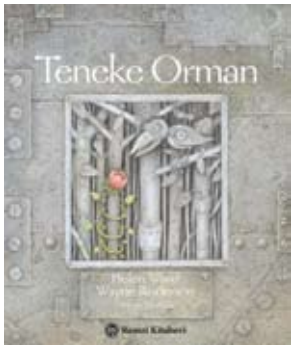

Yirmi iki yazar âşık oldu, hem de çocuklar için!

Sema ASLAN

Bir çocuğun aşk hayatına dair anlatacağı ne olabilir, demeyin! Âşık Oldum (İlk Aşk) adlı öyküler toplamında, yirmi iki yazar, çocukluklarında yaşadıkları 'büyük' aşklarla sizi şaşırtacak.

Bazı kitaplar, bazı filmler –ya da bazı sanat eserleri– sadece ele aldıkları mesele nedeniyle bile, ilk anda gözdelerimiz arasına girebilir. Biraz adaletsiz bir durum; sadece sevdiğimiz bir şeyi anlatıyor diye ya da tam da o sıralar belki tekrar hatırlamaya ihtiyaç duyduğumuz bir konudan söz ediyor diye bir sanat eserini sevmek… Onun kurgusu, dili, yaklaşımı, dengesi hakkında nesnel bir tavır sergileyememek… Elbette okuduğumuz her kitabı, izlediğimiz her sanat olayını içinde bir 'açık' yakalamaya çalışarak ele alacak değiliz. Fakat söylemek istediğim, mesela benim elimdeki kitaptan örnek verecek olursak, varsa bile bir eksiği gediği, onu görmenin mümkün olmadığı hallerin söz konusu olabileceği. Konu o kadar sevimli, dil o kadar özel ve özneldir ki, dönüp kendinize, kendi hikâyenize bakmaktan başka bir şey gelmez elinizden…

Uçanbalık Yayınları tarafından yayımlanan *Âşık Oldum (İlk Aşk)* böyle bir kitap. *Aytül Akal*'ın projelendirdiği, *Ayla Çınaroğlu*'nun ele aldığı kitap, *Pedagog Ayşen Özenç*'in kaleminden yazılmış bir önsözle açılıyor. Aşkın çocuklar için ifade ettiği anlamı, yaş gruplarına göre anlatan ve âşık olmuş çocuklar karşısında yetişkinlerin nasıl bir yaklaşım sergileyebileceği konusunda ipuçları veren bu yazıdan hemen sonra, 'öykü'ler başlıyor. Kitap, her ne kadar 9 yaş ve üzeri için önerilmişse de, ben onu kendi yaş grubum için yazılmış bir kitap gibi algılamayı tercih ettim! Öyle ya, bir çocuğun aşk hayatına dair hatırlayabileceği ne olabilir ki? Oysa bir yetişkin, diğer yetişkinlerin çocukluklarına uzanıp kendi çocukluğunu anımsayabilir, kendi aşklarını anabilir… Derken, işlerin böyle yürümediğini fark ettim. Kendi çocukluğumu anımsadığım o ilk an, çocukların aşkına saygı duymaya başladım! Çünkü *Alper Akal, Aşkın Güngör, Ayla Çınaroğlu, Ayla Kutlu, Aytül Akal, Bilgin Adalı, Biray Üstüner, Çiğdem Gündeş,*

Fatih Erdoğan, Handan Derya, Mavisel Yener, Mehmet Atilla, Mehmet Güler, Mustafa Delioğlu, Muzzafer İzgü, Nilay Yılmaz, Nur İçözü, Saadet Ceylan, Seza Kutlar Aksoy, Y. Bekir Yurdakul, Yasemin Yener ve *Zeynep Aliye* çocukluklarında 'büyük' aşklar yaşamışlar. Tıpkı benim gibi, diğer çocuklar gibi. Hatta eminim, yazdıkları aşklar onların çocukluklarının 'tek' aşkı da değildir; o çocukluğa başka aşklar da sığmıştır.

Âşık Oldum'da yer alan 22 aşk hikâyesini gecelere bölüştürerek okuyabilir, çocuğunuza eşlik edebilirsiniz. Hani her güne bir masal kitapları var ya, bu kitap da pratikte böyle bir karşılığa sahip olabilecek nitelikte. Her gece bir aşk öyküsü okuyabilir, okuduğunuz her öyküyle yeni bir anınızı hatırlayabilirsiniz. Ne de olsa, çocukken yaşadığımız her şey çok özel. Bazen onun adını biz değil, başkaları koyar. Mesela Muzzafer İzgü'nün hikâyesinde olduğu gibi… Kendisini koruyan arkadaşı Fazilet'e hissettiklerini tanımlayamayan Muzaffer İzgü, bir şeyler seziyor olsa da babasının geceleri kendilerine okuduğu taşbaskı *Leyla ve Mecnun*, *Ferhat ile Şirin* hikâyelerini hatırlayınca korkar! Dağları delmek, çöllerde gezmek bir çocuk için korkutucudur tabii! Ama hissettiği bir şeyler vardır ve o 'şey'ler, ondan önce başka arkadaşları tarafından isimlendirilir: *Fazilet ve Muzaffer birbirlerini seviyo!!!!* Bütün bu öyküler arasında kendi öyküme en yakın hissettiğim de İzgü'nünkü oldu. Arkadaşlarının ispiyonuyla öğretmen karşısına çıkan Muzaffer ve Fazilet, küçük bir sorgulamadan geçer; İzgü de bunun üzerine şu düşüncelere kapılır: *"Sevmek nasıl bir şeydi? Bir kız bir oğlanı, bir oğlan bir kızı niye severdi? Babamın bize okuduğu o taşbaskı kitaplardaki kahramanlar gibi miydik? (…) Bu bir suç mu? Kuşlar da birbirlerini seviyordu. Bir gün avlumuzda iki yılanı birbirine dolanmış olarak görmüştüm. Suç mu işliyordu kuşlar, suç mu işliyordu yılanlar?"* Neyse ki Muzaffer ve Fazilet'in sorgusu, Muzaffer İzgü'nün aktardığı üzere, öğretmenlerinin hoş kahkahalarıyla son bulur. Oysa benim hikâyemde sorgulama çok 'ciddi' olarak yürütülmüş, öğretmenimiz kaşlarını çatarak bana ve küçük beye *"Yaşınız kaç sizin?"* diye sormuştu. *(Sekiz!)* Bu sorgulamadan sonraki ilk teneffüste de küçük bey, beni terk etmişti, sıra arkadaşımla 'aşk yaşamaya' başlamıştı!

Bir başka ayrıntı da burada gizli: Öykülerden hiçbiri kırgınlıkla anlatılmıyor. İçlerinde güzel biteni de var, kötü biteni de. Mutluluk yaratanı da var, hayal kırıklığına uğratanı da. Yine de çocuksuluğa duyulan bir sempatiyle aktarılmış tüm anılar. O zamanların derin acılarının bugün nasıl da sempatik hikâyelere dönüşmüş olduğunu göstermesi açısından da hoş bir kitap *Âşık Oldum*. Ola ki çocuğunuz aşk acısı çekiyordur, kitaptaki 22 yazarın tonuyla kendini biraz olsun toparlayabilir.

Aşık Oldum (İlk Aşk)
Uçanbalık Yayınları / 208 sayfa

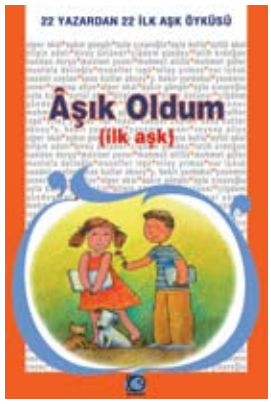

SineKitap

Zeynep ALPASLAN

Bu kadınlar başka kadınlar!

SineKitap bu ay, 'şimdiki çocuklar'ın televizyon dizilerinden tanıdığı bir klasiğin, Küçük Kadınlar'ın kapağını aralıyor. Romanın tadına başka bir mecrada bakmak isteyenlere, yönetmenliğini Gillian Armstrong'un yaptığı 1994 yapımı filmini seyretmelerini tavsiye ediyoruz.

Kadınların köleleştirildiği bir dönemde, kadın hakları ve köleliğin kaldırılması için mücadele etmiş bir yazar *Louisa May Alcott*. İç savaş sırasında yoksulluk çekmiş, aydın bir ailenin kızı. 1868'de, kendi çocukluğundan yola çıkarak yazmış olduğu *Küçük Kadınlar* adlı roman yıllardır, çocuk edebiyatının en önemli klasiklerinden biri sayılıyor. Bu otobiyografik eserde, yazarın kendini Jo karakteri üzerinden anlattığı söyleniyor. Savaşa giden erkekleri değil, geride kalan kadınların ve çocukların hikâyelerini anlatan bu nostaljik roman, ahlakçı söylemine ve 'ders verme kaygısı'na rağmen, günümüz çocukları tarafından hâlâ zevkle okunuyor. Öyle ki, kitap defalarca sinemaya ve tiyatroya uyarlanmış, Broadway müzikali olarak sahnelenmiş ve çizgi dizi haline getirilmiş olsa da *(özellikle Japonya ve Hong Kong yapımı anime serileri izlenmeye değer)*, eskimeyen bir kaynak olarak edebiyat tarihindeki yerini koruyor. Alcott'un hikâyesinin en önemli ve aslına sadık uyarlamalarından biri ise, *Gillian Armstrong*'un yönetmenliğini yaptığı, oyunculuklarıyla öne çıkan ve bol ödüllü bir film olan, 1994 tarihli *Little Women* (*Küçük Kadınlar*).

Aşklar, hastalıklar, şenlikler, hayal kırıklıkları, yoksulluk, paylaşım, savaş, umut… *Küçük Kadınlar*'ın kahramanları, bir aile olarak birbirlerine destek olmanın ve birarada kalmanın her şeyden önemli olduğunun farkındalar. March ailesinin altı üyesi var: Bir rahip olan baba, savaşta. Hikâyede varlığıyla değil, yokluğuyla öne çıkıyor. Gururlu ve asil bir kadın olan anne *(filmde Susan Sarandon canlandırıyor)*, babanın yokluğunda kızlarına iyi bir hayat sunabilmek için çabalıyor. Yoksulluğa rağmen, kızlarına paylaşmanın en önemli erdemlerden biri olduğunu öğretmeye çalışıyor. Örneğin, bir Noel

sabahı, kahvaltılarını kendilerinden daha fakir bir aileye veriyorlar. İyilik yapmanın hazzı açlığı unutturuyor.

Anaç ve sevecen bir karakter olan anne, kızlarına çektikleri acıları unutturmanın bir yolunu buluyor hep. En büyük mutlulukları, babalarının cepheden yolladığı mektupları okumak. Bunun dışında, düşük bütçeli ama çok yaratıcı tiyatro oyunları sahneleyerek, kendilerini oyalamayı ve biraz olsun gülümsemeyi başarıyorlar. Zaten hikâyenin en hüzünlü bölümlerinde bile varlığını hissettiren bu neşe, *Küçük Kadınlar*'ı, basit ve acıklı bir roman olmaktan çıkarıp en kötü zamanlarda bile hayata tutunmak ve umutlu olmak gerektiğini gösteren, önemli bir eser haline getiriyor.

Küçük kadınlara gelince… En büyükleri Meg, tam bir hanımefendi. Zarif ve çok güzel. Biraz kendini beğenmiş. 'Lüks şeyler'in hayalini kuran bir 'salon çiçeği'. Yoksulluğa zaman zaman isyan etse de asla şikâyet etmiyor, kız kardeşlerinin sorumluluğunu annesiyle paylaşmaktan büyük bir gurur duyuyor. Beth yumuşak başlı, sevecen, uyumlu bir kız. Piyano çalıp şarkı söylemekten hoşlanıyor. Lakabı ise 'fare'. En küçükleri Amy dikkat çekmeye bayılıyor. Süslü ve şımarık bir 'kar prensesi'. Biraz saf. En büyük derdi, okuldaki zengin kızların onunla alay etmesi. Ha, bir de, burnunu çok çirkin bulduğu için, epey mutsuz *(filmi izleyenler, o zamanlar bir çocuk olan Kirsten Dunst'ı da çok sevecekler)*.

Romanın en ilginç ve genelde en çok sevilen karakteri ise Josephine, yani Jo. Argo konuşan, 'bir hanıma yakışmayan' hareketler yapan Jo evde oturup örgü örmektense, cephede savaşmayı tercih ediyor, ama bu mümkün değil. Bu erkeksi kızın en büyük zevki kitap okumak. Aileyi birarada tutan oyunlar da onun eseri. Herkes, Jo'nun ileride büyük bir yazar olacağına inanıyor *(Filmde, kısacık saçlarıyla Winona Ryder, Jo rolünde)*.

Yazar, birbirinden farklı bu dört kız kardeşin ve annelerinin hayatlarını, ayrıntılı bir gözlem gücüyle, gerçekçi karakter tahlilleriyle, içten bir duygusallıkla ve mizah duygusuyla tasvir ediyor. Romanın duygusunu çok iyi bir biçimde yansıtan *Küçük Kadınlar* filmi ise hem çocuklar hem de yetişkinler tarafından çok seviliyor.

Küçük Kadınlar
Louisa May Alcott
Çev: Cevdet Serbest
İş Kültür Yayınları / 298 sayfa

Neşeli bir dostluk hikâyesi

Umay SALMAN

Hayallere ve gezilere meraklı Bay Popper, evinde kutup havası yaratmak için bodrumuna buzdolabı koymaktan, kışları kapı pencere açık yaşamaya kadar elinden geleni yapar. Bu çılgınca zahmete iki penguen için katlanır. Bay Popper ve penguenlerinin neşeli akıbeti Boyacının Penguenleri'nde...

Hemen hemen herkesin, hayatının bir döneminde hayvan beslemişliği vardır; kedi, köpek, balık, kuş, kaplumbağa… Hatta evini iguana, yılan gibi ilginç hayvanlara açanlar da yok değil. Ancak kimse çılgınlık konusunda *Bay Popper*'ın eline su dökemez. Çünkü Bay Popper evinde tam 12 penguen besleyecek kadar çılgın bir tip. Üstelik buzdolabını boşaltıp onlara yuva yapacak, bodrum katını Güney Kutbu konsepti yaratmak için buz pistine çevirecek kadar da fedakâr ve sevgi dolu.

Şimdi çok ilginç ve neşeli bir hikâyeye kulak vereceksiniz. Hikâye, hayatı boyunca kasabasından dışarı burnunu dahi çıkarmamış, ama başka ülkelerin hayalleriyle yaşamış bir boyacıyı anlatıyor. *Richard* ve *Florence Atwater*'ın kaleme aldığı *Boyacının Penguenleri* 1950'li yılların çocuk klasiklerinden.

POPPER MANŞETLERDE

Durgunsu Kasabası'nda yaşayan Bay Popper, eşi ve iki çocuğuyla birlikte mutlu ama sıkıcı denebilecek bir hayat sürüyor. En büyük tutkusu hayal kurmak, en büyük merakı ise kutuplar. Bay Popper'ın en mutlu anları, işten eve döndükten sonra koltuğuna gömülüp kutuplar hakkında kitap okuduğu zamanlar. İlkbahardan sonbahar sonuna kadar badana boya işleri yapan Bay Popper, kışları çalışmıyor. Bu durumdan hiç şikâyetçi değil. Bu sayede bütün kışı gezi kitapları okuyarak geçirebiliyor.

Bay Popper için hayat bundan ibaret. Ta ki *Drake'nin Güney Kutbu Keşif Gezisi* adlı radyo programında şu şaşırtıcı cümleleri dinleyene kadar: "*Amiral Drake konuşuyor. Selam Bay Popper. Son keşif gezimizin fotoğraflarıyla ilgili güzel mektubunuza teşekkür ederim. Size yanıt vereceğim, ama mektupla değil. Size bir sürprizim olacak...*" Amiral Drake'nin yanıtı Bay Popper'ın hayatının geri kalanını değiştirecek cinsten bir sürpriz olur. Ertesi gün Bay Popper kapısının önünde kocaman bir paket içinde sevimli mi sevimli bir penguen bulur.

Bay Popper ne yapar dersiniz? Hayır, pengueni geri yollamaz. Hayır, bir hayvanat bahçesine de götürmez onu. Güney Kutbu'nda keşiflerde bulunan *Kaptan Cook*'un adını verdiği bu pengueni evinde beslemeye karar verir. Buzdolabını boşaltıp ona yuva yapar. Popperlar yeni hayatlarına kısa sürede alışırlar. Hatta Kaptan Cook ile kasabada boy göstermeye bile başlarlar. Kasabalı, dağınık saçlı, elinde boyalarla dalgın dalgın yürümesine alıştığı boyacısını bir penguenle görünce şok olur. Durgunsu'nun gündemi birden değişir, hatta Bay Popper gazete manşetlerine taşınır. Popperlar gururlu ve mutludurlar, ancak Kaptan Cook için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Veteriner, "*Bu tür kuşlar böyle bir iklimde yaşayamazlar. Sizin ona baktığınızı görüyorum, ama Güney Kutbu'ndan gelen bir penguen Durgunsu'da hayatta kalamaz,*" der.

MARİFETLİ PENGUENLER

Bay Popper çaresizce ne yapacağını düşünürken Kaptan Cook'un ilacı ikinci bir penguen, *Greta* olur. Her şey normale dönmeye başlar. Havalar da soğumaya başlamıştır. Popper ailesi bir süre sonra evin tüm camları açık yaşamaya başlar. Kuşlar hallerinden memnundur. Popperlar da evin içinde paltoyla oturmaya alışmışlardır. Sonra daha güzel bir çözüm bulurlar. Bodruma kocaman bir buzdolabı koyar, kalorifer kazanlarını söktürürler. Şartlar düzelince Greta yumurtlamaya da başlar. Aileye tam 10 penguen daha katılır. 12 pengueni beslemek, kıt kanaat geçinen Popper ailesi için hiç de kolay olmaz. Sonunda öyle bir çözüm bulurlar ki ünleri tüm Amerika'ya yayılır. Popper çifti penguenleri gösteri için eğitir, penguenler ülkenin en meşhur

tiyatrosunda sahne almaya başlarlar. Popperlar, penguenlerle Amerika'nın pek çok kentini gezip gösteri yaparlar. 12 muzır penguenle seyahat etmek ve konaklamak hiç kolay değildir. Nitekim kitabın bu bölümleri birbirinden komik maceralarla dolu.

Hikâyenin sonunda ise Bay Popper'ı bir seçim bekliyor. Ya Amiral Drake ile penguenleri Kuzey Kutbu'na götürecek ya da kârlı bir film teklifini kabul edecek. Bay Popper'ın ne karar verdiğini sizin okumanız en doğrusu. Macera dolu bu güzel dostluk hikâyesi, penguenler ve kutuplar hakkında çaktırmadan bir sürü bilgi de veriyor. Kitabın tek rahatsız edici tarafı, *Bayan Popper*'a yüklenen vurgulu ev kadını rolü. Bu bölümler ders kitaplarında annenin görevlerini anlatan ayrımcı cümleleri aratmıyor doğrusu.

Boyacının Penguenleri
Richard ve Florence Atwater
Resimleyen: Robert Lawson
Çev: İlknur Özdemir
Yapı Kredi Yayınları / 107 sayfa

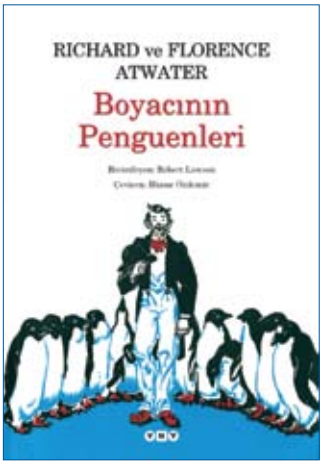

Birinci Büyük Don Muharebesi başlıyooooor!

Elif TÜRKÖLMEZ

George ile Harold'un başa çıkılmaz yaramazlıkları geçtiğimiz maceralarda okul müdürü Bay Krupp'ı 'Kaptan Düşükdon'a dönüştürmüştü. Kahramanlarımız yeni maceralarındaysa can sıkıcı, huysuz ve her daim öfkeli öğretmenleri Bayan Ribble'ı 'Külotkapan Kötü Kadın'a dönüştürüyor.

Okuldayken sizin için de en büyük eğlence değil miydi öğretmenlere komik isimler takmak, onları hiç olmayacak şeylere (mesela bir meyve ya da eşya) benzetmek ve hatta deftere tuhaf resimlerini çizmek… İşte elimizdeki öykü de böyle gerçek bir durumdan yola çıkıp kurmacanın sınırlarını zorlayan, insanı gülme krizine sokup, *"Evet, bunu okuldayken biz de yapardık,"* dedirten çok komik bir öykü. Alın size eğlence, alın size hayal gücü, alın size kullananı çok acayip havalı gösteren zekâ ürünü bir argo…

George ve *Harold*, okul hayatında öğretmenlerden ve ne işe yaradığını bir türlü anlamadığı disiplinden çok çekmiş bir yazar olan *Dav Pilkey*'in yarattığı iki süper sevimli, süper uçuk kaçık karakter. Pilkey, kendi eğitim hayatında çektiklerinin acısını çıkarırcasına, kitaplarında sıkıcı öğretmenlerden, sevimsiz müdürlerden, Harold ve George'un acımasız mizah anlayışı sayesinde hesap soruyor.

Kaptan Düşükdon, serinin bir önceki kitabından bildiğimiz üzere George ve Harold'ın okuduğu *Jerome Horwitz İlkokulu*'nun müdürüydü. Yani aslında okul müdürü *Bay Krupp*'ın, bizim kafadarların çizdiği Kaptan Düşükdon karakterine muhalefet edeyim derken ona dönüşmesi sonucu ortaya çıkan absürd bir süper kahramandı. Beline kadar çektiği kocaman beyaz külotu ve kırmızı perdeden yaptığı çakma peleriniyle türlü macera yaşamış, bizi kahkahalara boğan sakar ve yarım akıllı bir karakter olarak tarihe geçmişti. Şimdiki maceradaysa George ve Harold'ın eline düşen kişi, sürekli azarlarını işitmekten bıktıkları öğretmenleri *Bayan Ribble*! Emekliliği gelen Bayan Ribble sınıfa girip çocuklardan kendisi için birer veda mektubu yazmalarını emredince olaylar gelişiyor.

HINZIR AMA YARATICI

Çocuklar mektupları karıştırıp, müdür beyin, öğretmenleri Bayan Ribble'a evlilik teklif ettiğini sanmasına neden olan bir mektup hazırlayınca, Kaptan Düşükdon kendisini Bayan Ribble'la evlenirken buluyor.

George ve Harold'ın eğlence sever yanları düğünde ve sonrasında da devreye girince, bu kez bu muzır çocukların çizgi dünyasının kurbanı Bayan Ribble oluyor. Bayan Ribble bir anda George ve Harold'ın derste çizdikleri *Külotkapan Kötü Kadın* karakterine dönüşüyor.

George ve Harold belki Kaptan Düşükdon'la naif bir süper kahraman yaratmışlardı, ama bu kez gerçekten kendi elleriyle bir 'canavar' yaratıyorlar. Dünyanın şimdiye kadar gördüklerinden daha hızlı, daha akıllı ve en önemlisi çok daha kötü bir canavar. Korkunç robotlarının ve saç modelinin yardımıyla dünyayı ele geçirmek için önüne geleni 'donundan çeken' Külotkapan Kötü Kadın'ın en önemli hedefiyse, Kaptan Düşükdon'un donunu aşağı indirmek!

Acaba bu canavarın hain planları George, Harold ve Kaptan Düşükdon'u yıldırmaya yetecek mi? Hayal gücü ve zekâ, kötülük ve şiddete galip gelebilecek mi? Kitapta bu soruların cevabı, hem çok akıcı bir dille anlatılmış, hem de eğlenceli ve yaratıcı çizimlerle desteklenmiş.

Harold ve George okullarda sık sık görmek istediğimiz türden yaratıcı ve zeki çocuklar. Öğretmenlere göre

onlar hınzır ve baş belası ama tek tip, kurallara sorgulamadan uyan çocuklar görmektense böyle eğlenceli, yaratıcı çocuklar görmek insanı daha iyi hissettiriyor.

George ve Harold okuldaki sıkıcı uyarı levhalarını eğlenceli hale getirirken, öğretmenlerin sıkıcı uyarılarını umursamazken ve mutluluk ve iyiliğin her şeyden önemli olduğunu bilip bunu herkese gösterirken insanın, *"Aferin çocuklar!"* diyesi geliyor.

Kitap, kapağında da vaat ettiği üzere heyecan, kahkaha ve hareket dolu.

Kaptan Düşükdon ve Külotkapan Kötü Kadın'ın İntikamı
Dav Pilkey
Çev: İpek Demir
Altın Kitaplar / 175 sayfa

İstanbul'da gece çiçeği olmanın büyüsü...

Irmak ZİLELİ

Doğan Egmont'un Usta Kalemlerden Masallar başlıklı dizisi Ahmet Ümit'in iki masal kitabıyla başlamıştı, Türk edebiyatının sıradışı bir ismiyle devam ediyor: Nazlı Eray'la...

İstanbul gerçekliğini her an kanıtlayan acımasız dünyasına karşın, hayale fazlasıyla yeri olan bir şehirdir. Şehir meydanlarındaki kalabalıklar, araba kornaları, insanların itiş kakışları, dükkânlardan sokaklara yayılan her telden müzik sesleri, seyyar satıcılar, yüksek binaların dibindeki eski zaman evleri, ara sokaklarına ait iç karartıcı hikâyeler, kapı arkalarındaki bilinmeyen yaşamlar, İstanbul'u İstanbul yapan keşmekeşin nasıl birer parçasıysa; dar sokakları, insanları, hikâyeleri, Arnavut kaldırımları, eski görkemli binaları, kıvrılarak inen ve sokaklara bağlanan merdivenleri de onun büyülü masal dünyasının birer parçasıdır. Tüm bu karmaşanın içinde sıkışıp kalmış gibidir hayal dünyamız. Kendine şöyle rahat bir mekân arar; büyüyüp yeşermek, alabildiğine genişleyebilmek için... Ama aslında hayali kamçılayan da, İstanbul'u İstanbul yapan o karmaşadır. Sıkışıklıktır. Kaldırımları bir örnek, binaları simetrik, bahçelerindeki otları bile ölçülü bir Avrupa kentinde hayale olanak var mıdır, bir de bu açıdan düşünün...

Büyülü gerçekçi edebiyatın ülkemizdeki tek tük yazarlarından biri olan *Nazlı Eray*, hayal perdesini çocuklar için aralamış bu kez. Onun insanı uçuran, alıp götüren, dizginlenemez bir şekilde peşinden sürükleyen o büyülü anlatımı, çocuklar söz konusu olunca bir başka konuşmuş. Daha bir yalın ama çok daha canlı, coşkulu çıkmış sesi. Çocuk dünyası böyle bir şey olmalı; ayaklarımızın yerçekimi karşısındaki direncini güçlendiriyor...

HAYALLERE DOĞRU UÇMAK

Bunları yazarken aklıma bir söyleşimiz sırasında *Afşar Timuçin*'in söyledikleri geldi. Timuçin demişti ki, *"Çocuk bir sopayı alıyor, at yapıyor ve koşmaya başlıyor. Kendini aklı başında sanan bir baba diyor ki, 'Ya bu böyle sopayı at yapıyor, biz buna bir oyuncak at alalım.' Bu sefer aptal bir at alınıyor, çocuk yerinde sallanıyor. O değil ki, o, hızla atını sürecektir, değil mi?"* Nazlı Eray, oyuncak bir at almak yerine, atının terkisine atlayıp onunla birlikte hayallere doğru uçmayı yeğliyor.

Gece Çiçeği İstanbul, teknolojik olanaklar sayesinde renklenmiş oyuncakçıların dışında bir seçenek daha olduğunu gösteriyor bize. Elimizde koskoca bir evren var. Hayallerin evreni. Masalların dünyası. Orada dilediğimizce at koşturabilir, istediğimiz her maceraya atılabilir, rengârenk kişiliklerle tanışabiliriz. Olmadık öykülerde yer alabilir, büyülü dünyaların konuğu olabiliriz. Hepsinin olup bittiği tek yer, en özgür olduğumuz mekândır, zihnimiz... Son teknolojiyle yapılmış uzaktan kumandalı arabalar bizi İstanbul'un meydanlarından ara sokaklarına götürüp Pamuk Prenses'le tanıştırabilir mi? Düğün pastasının içinde gezdirip, bir parmak krema, bir parmak çikolatadan tattırabilir mi? Büyücü marifetiyle kanaryaya dönüştürülmüş Hazerfan Çelebi'yle buluşturabilir mi? Konuşan mavi gül çiçeğinin, kitap yazan begonyanın, iksir içip gençleşen Madam Berta'nın dünyasına konuk edebilir mi? Kolları bacakları ahtapot gibi İstanbul'un sokaklarına yayılmış, binalarıyla sarmaş dolaş olmuş bir devi kurtarma operasyonuna katılma şansı verir mi bize?

MACERANIN DEVAMI VAR

Gece Çiçeği İstanbul tüm bu olanakları ve daha da fazlasını sunuyor. Nazlı Eray, büyüleyici ama bir o kadar da yalın anlatımıyla derin bir tat veriyor okura. Lokmaları yavaş yavaş çiğnemenizi öneririm, tadın derinliğine ulaşabilmek için. Türkçenin tüm olanaklarını kullanıyor, cümle kuruluşlarıyla hayallerinizi özgürleştirdiği gibi anlatım yeteneğini geliştiriyor. Bu kitabı okuyan bir çocuğun düz, basit ve yüzeysel cümlelerle yetineceğine inanmak zor. İmgelerin zenginliğine kanat açacakları ise muhakkak. Kitabın başarısını anlatırken, resimlerden de söz açmak gerek. İstanbul'un özgünlüğünü başarıyla yansıtan resimler, hayallerimizi tamamlıyor. Ama kısıtlamıyor, çerçeve çizmiyor.

İstanbul'da bir gece çiçeği olmanın büyüsüne kapılırsanız bir kere, öyle sanıyorum ki maceranın devamı olan *Frej Apartmanı'nın Esrarı*'nı da kaçırmayacaksınız...

Gece Çiçeği İstanbul
Nazlı Eray
Resimleyen: Gökçe Akgül
Doğan Egmont / 168 sayfa

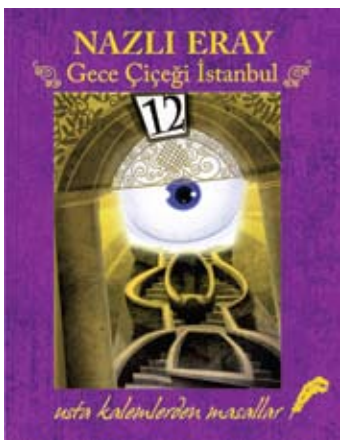

Soluduğumuz hava neden satılık değil peki?

Şiirsel TAŞ

Doğadan kopuk büyüyen çocuklarımızın doğa ne kadar umurunda? Küresel ısınma gibi bir kavramdan haberdar olsa da çoğu, acaba çevre bilincine ne kadar sahip? Bu soruların ışığında, doğa-çevre konulu kitaplardan bazılarının kapaklarını araladık bu sayımızda.

Arkadaşım Tilki'yi izlemiş miydiniz? Fransa'nın doğusundaki dağların eteklerinde yaşayan, gün boyu kâh bisikletiyle kâh yaya dağ yollarında, orman içi patikalarda imrenilesi yolculuklar yapan ve bu sırada tanıştığı bir tilkiyi evcilleştirmeye çalışan *(Küçük Prens'in kulakları çınlasın!)* on yaşındaki bir kızla ilgilidir film.

Tilki ile o dünya tatlısı, kızıl saçlı, çilli orman perisinin dostluğu bir yana, bir çocuğun doğanın parçası olarak büyümesinin ne büyük bir şans olduğunu düşünmeden edemezsiniz filmi izlerken. *Arkadaşım Tilki*, çocuğun doğayla olan bağını (evet, ilişkisini değil bağını) öyle büyük bir başarıyla canlandırır ki, bana sadece, *"Kolunuzu çocuğunuzun omzuna dolayıp filmi izleyin lütfen,"* demek düşer.

PRATİKTE NASILIZ?

Dağın eteklerinden kent yaşamına dönelim. Kabul etmeliyiz ki, pek çoğumuz için durum şundan ibarettir: Çocuğu önce doğadan kopuk bir yaşamın ortasında yetiştirmeye çalışırız; yeterince serpilip büyüdüğünde de yaşına uygun bir doğa koruma ve çevre bilinci kazandırmaya çabalarız. Buna karşılık, elinden tutup su sergisine götürdüğümüz çocuklarımız, suyun damacanayla evlere dağıtılmadığı dönemi hiç yaşamadıklarından, suyu neden satın almak zorunda olduğumuzu sormazlar. Çünkü kafalarında böyle bir seçenek yoktur, hiç olmamıştır. Haklı olarak, bu vahim durumun çevre-insan ve insan-insan ilişkisiyle olan bağlantısını sorgulamamaktadırlar henüz. *"Peki o zaman, soluduğumuz hava neden satılık değil?"* diye sorarsak, belki konu üzerinde kafa yormaya başlarlar (Bu noktada, "Ellerinden gelse onu da satarlar," demek daha da kafa karıştırıcı olabilir).

Çevre-doğa korumacılığı konusunun yavaş yavaş eğitim müfredatında da kendine yer edinmesiyle birlikte, çocuklardaki farkındalık düzeyinin artmaya başladığından söz etmek mümkün. Pek çoğu atık pil kutularıyla tanışık, geri dönüşüm kavramına aşina; *'küresel ısınma'* sözünü beş altı yaşlarındaki bir çocuğun ağzından duymak bizi şaşırtmıyor artık. Bu kuramsal bilgi yığınının yaşam pratiğine ne kadar geçirilebildiği ise tartışmalı.

Sözgelimi, bir proje kapsamında okuldaki atık pil kutusuna evdeki atık pilleri götüren çocukların evinde şarj edilebilir pil kullanma oranının yüzde kaç olduğunu merak etmişimdir. Bu proje evde bir şeyleri değiştirir, dönüştürür mü? Yoksa bir sonraki yıla kadar kutuya atılacak yeni atık piller mi biriktirilir?

Doğa-çevre konulu kitaplarla kuramsaldan uygulamaya uzanan bir yolculuğa çıkalım.

İlk Ansiklopedim Larousse: Gezegenimiz, yeryüzünün geçmişini, bugününü, nereye doğru gittiğini bütüncül bir yaklaşımla ele alan bir kaynak. Büyük Patlama'dan başlayıp güneş sisteminin oluşumunu, yeryüzü şekillerinin ortaya çıkışını, yaşamın başlangıcını ve evrimi, yeryüzünün yapısını, iklim kuşaklarını birbirine bağlayarak anlatıyor. Gerçekten de konuyla ilgili ilk ansiklopedi gibi kabul edilebilir. Çok zengin bir içeriği, her alt başlığı iki sayfada toparlayan asgari yazı ve çok başarılı bir görsel destekle sunuyor.

DOĞA'NIN HİK ÂYESİ

Benim Çevre Kitabım, TEMA Vakfı'nın desteğiyle yayımlanmış olan, okul öncesi dönem ve ilköğretim döneminin ilk yıllarında çocuğa toprak, su ve hava ile ilgili temel bilgileri aktarmada yardımcı olabilecek bir kitap. Kitapta, bu temel kavramların ansiklopedik bilgi şeklinde verilmesinden kaçınmak için farklı bir yöntem izlenmiş. Ailesiyle birlikte ormana giden *(mangal yakmak için değil şüphesiz)* *Doğa* adlı küçük bir kızın gün boyunca ormanda yaşadıkları, hayvanlarla kurduğu dostluk anlatılarak, kavramlar öykü kurgusunda, diyalogların içine yerleştirilmiş. Küçük Doğa, humuslu toprağın ne olduğunu bir solucandan, erozyonu *Güleç Meşe*'den öğrenir; suyun vazgeçilmezliğini *Yosun Teyze*'den dinler.

Bu kitapta takıldığım bir yer var; yazmadan geçemeyeceğim. Ancak kitap bir pedagoğun da katkılarıyla hazırlanmış olduğu için, bunları yalnızca öznel düşünceler olarak paylaşıyorum. Öykünün başında Doğa ile ailesinin günlük yaşamını kıyısından köşesinden de olsa görürüz. *"Anne kahvaltıyı çoktan hazırlamıştı. Babası da sofraya oturmayı beklerken gazete okuyordu."* Günün sonunda anneye yardımcı olmayı akıl eden de baba değil Doğa olur nedense. Kitap, olması gereken bir değişimin, bilinçli bir ailenin çocuğu olduğu halde çevre konusunda bilmediği

pek çok kavram ve alınabilecek pek çok önlem olduğunu fark eden bir çocuğun dönüşümünün öyküsü aynı zamanda. Durum buyken, okura bu dönüşümün aslında çok daha geniş kapsamlı olması gerektiğinin hissettirilmesi daha doğru olmaz mıydı? Yalnızca doğa karşısında insanın, çocuk karşısında yetişkinin değil, ailedeki işlevselliği açısından rol modeli olarak anne babanın daha iyisini yapabilmeye güdümlü, daha fazla paylaşıma yönelik dönüşümünden söz ediyorum.

Arkadaşım Tilki örneğindeki şansı yakalayamasak bile doğa gözlemcisi olmak için her fırsatı değerlendirmek mümkün. Ancak doğa yürüyüşüne çıkan çocuğun, gözlemlerinde kılavuz olarak kullanabileceği Türkçe kaynak sayısı yok denecek kadar az.

AYRICALIKLI BİR ÇALIŞMA

Doğa Etkinlikleri: Doğa İzcisi bu boşluğu bir ölçüde doldurmaya aday. Bir doğa gözlemcisinin gereksinim duyacağı basit malzemelerden, doğadan nasıl örnek toplanacağı, bunların ne şekilde saklanacağı, farklı ekosistemlerde hangi canlı türlerine ilişkin gözlemler yapabileceğine dair pek çok ipucu veriyor kitap. Etkinliklerin hepsinin değilse bile önemli bir bölümünün uygulanabilir olması önemli. Sözgelimi, yarasa kutusu yapmak belki bizim koşullarımızda pek de uygulanabilir değildir; buna karşılık bir terraryum oluşturup küçük canlıları gözlemlemek fazlasıyla mümkün. Kitapta, özellikle bitkiler dünyasıyla ilgili tanımlanan pratik deney düzenekleri, çocukların tek başına ya da gerektiğinde bir yetişkin eşliğinde rahatlıkla oluşturabilecekleri türden.

22 Adımda Do-ğa Eğitimi, daha çok eğitimcilerin ilgisini çekebilecek, farklı ve üzerinde durulması gereken bir kitap. Kitap, ilköğretim çağındaki çocukların uygulamalı doğa eğitimine büyük katkısı olabilecek bir çalışmanın ürünü. Kuramsal olanın uygulamaya geçirilmesini sağlayan bir projenin nasıl başladığını ve yürütüldüğünü, yöntemlerini ve sonuçlarını ayrıntılı olarak tanımladığı için mevcut yayınlar içinde ayrıcalıklı bir yeri var. Çocuklarla benzer çalışmalar yürütmeyi planlayan eğitimcilere yardımcı olabilecek bu kaynak, Türkiye, ABD, Romanya ve Bulgaristan'daki 4-8. sınıf öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiş olan, küresel ölçekli olması hedeflenmiş, uluslararası bir projeyi *(Eşsiz ve Evrensel Projesi)* tanıtıyor. Projenin amaçları, öğrenci ve velilerin tehdit altındaki ekosistemler ve nesli tehlikede olan canlılar ile ilgili farkındalık düzeylerinin yükseltilmesine katkıda bulunmak ve bu amaçla gerçekleştirilen alan çalışmalarında öğrencilerin inceleme, keşfetme, deneysel yöntemlerle test etme, bulguları karşılaştırma ve yorumlama gibi bilimsel süreç becerilerini kazanmalarına yardımcı olmak, taşınır laboratuvar gereçleri ve eğitim kitleri üretmek ve öğretim programına entegrasyon için bir model önerisi oluşturmak şeklinde özetlenmiş.

Bu emek yoğun projenin ayrıntılı olarak açıklanan aşamaları daha çok

eğitimcilerin ilgi alanına giriyorsa da, Mogan Gölü ve Eymir Gölü'nde çocukların yaptığı gözlemleri, bilimsel çalışmalara ilgi duyan yaşıtlarının da okuyacağını umuyorum. Gözlem araçgereçlerinin tasarlanması bölümünde *Asit Dedektifleri Kutusu*'nun hazırlanması özellikle mutfağa giren anne babaların ilgisini çekecektir. Lahana salatası hazırlarken kullandığınız sirke ya da limonun, mor lahananın rengini nasıl değiştirdiğini anımsayın ve bu ampirik bilgiden yola çıkarak, çocuklarınızın lahana suyunu laboratuvarda bir tür turnusol kâğıdı elde etmek için nasıl kullanabileceklerini okuyun.

Kaynak taramasından veri toplamaya, alan çalışmalarından veri analizine, raporun hazırlanması ve sunumundan projenin sürdürülebilirliği açısından ürünlerin ulusal ve uluslararası platformlarda paylaşımına, okullar ve STK'lar ile iletişime varan ve bütünü 22 adımdan oluşan, incelenmeyi fazlasıyla hak eden bir program var önümüzde. Nilgün Erentay ile Mehmet Erdoğan'ın "model önerisi", doğa ve çevre okur yazarlığının bir adım ötesine geçmek isteyenlere tavsiye olunur.

Benim Çevre Kitabım
Ayşe Başçı
Resimleyen: Can Baytak
Kelime Yayınları / 84 sayfa

İlk Ansiklopedim
Larousse Gezegenimiz
Kolektif
Çev: Y. Işıl Türkşen
Mandolin Yayınları / 156 sayfa

22 Adımda Doğa Eğitimi
M. Erdoğan - N. Erentay
ODTÜ Yayıncılık
174 sayfa

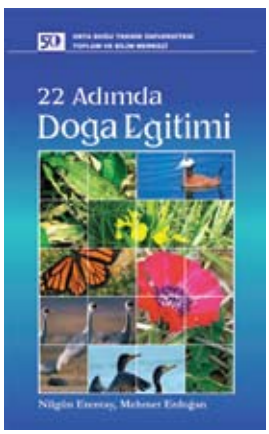

Doğa İzcisi
Richard Walker
Çeviren: Hüdayi Cilasun
Tudem Yayınları / 72 sayfa

Kuraldışı bir çizgi roman

Neyfel SEMİZ

Alan Moore'un 1986-87 yıllarında yazdığı Watchmen Türkçede. Yayımlandığından beri tartışılan ve çizgi roman dünyasının en kışkırtıcı eserlerinden biri olan Watchmen, Amerika'yı, Amerikan kültürünü, dünya tarihini ve hümanizmi masaya yatırıyor.

Alan Moore ve *Dave Gibbons*'ın *Watchmen*'i, yayımlandığı yıldan beri sayısız makaleye konu olmuş ve edebi tartışmalara yol açmış bir çizgi roman. *Time* dergisi tarafından geçen yüzyılın en önemli 100 eserinden biri seçilen *Watchmen*, çizgi roman dünyasının en edebi ve en kışkırtıcı eserlerinden biri olmayı başardı. Alan Moore'un 1986-87 yılları arasında yazdığı *Watchmen*'in bu kadar tartışılmış olmasının sebebi, şüphesiz yayımlandığı dönemde soğuk savaşın hâlâ devam ediyor olmasıydı.

Moore, alternatif bir dünya kurgulayarak geçmişi ve geleceği yeniden yazmıştı çizgi romanında ve temelinde yer alan düşünce oldukça sadeydi: Ya süper kahramanlar gerçekten var olsalardı? Bir düşünün, soğuk savaş döneminde bu kahramanlardan yararlanılabilseydi 80'ler nasıl olurdu?

Çizgi romandaki süper kahramanlar, aslında soyu tükenen bir tür. Bir zamanlar suçla savaşmak ve insanlığı ilerletmek için biraraya gelmişler ama artık ortalıktan çekilmişlerdir; kimi emekliye ayrılmış, kimi hükümet için çalışmaya başlamıştır. Ancak bir gün bu yeni hayat düzeni bozulur ve aralarından birinin ölümüyle dünyayı saran şok dalgası, süper kahramanların yeniden biraraya gelmelerine yol açar.

Alan Moore'un dehasını da tam olarak bu konuya bağlıyorlar. O dönem, bir süper kahramanın ölmesi ne DC ya da Marvel gibi büyük yayıncıların ne de okuyucuların hazırlıklı oldukları bir durumdur. Moore bununla da kalmaz, okurları şaşırtmaya devam eder. O güne kadar zaruri kabul edilmiş bütün kuralları yıkar, kahramanlarını harcar, kafalarını karıştırır, iyiyi ve kötüyü birbirine geçirir.

GİRİFT BİR YAPI

Kahramanlar toplanıp arkadaşlarının ölümünün ardında yatan gizemi araştırırlarken, okuyucu dünyayı değiştirecek başka bir komployu keşfeder. Hikâye devam ettikçe konu karmaşıklaşır. Moore böylece bir kuralı daha yıkıp konu içine konu yerleştirerek, çizgi romanın basit kurgusundan uzaklaşır ve onu neredeyse roman seviyesine taşır. Alt metinler ve yan öyküler daha önce sahip olmadıkları türde girift bir yapıya kavuşurlar. Belki de bu yüzden *Watchmen*'de okuyucuların ilk dikkatini çeken özellik kolay okunan bir çizgi roman olmadığıdır. Birbiri üzerine binen hikâyelerde verilen ipuçları birleşerek serinin sonunda çözülecek olan gizemi daha da çekici bir hale getirir. Karakterler de hikâyenin süper kahramanlarla değil, insanlıkla ilgili olduğunu vurgulayacak şekilde gelişirler. Sonunda ortaya Amerika'yı, Amerikan kültürünü, dünya tarihini ve hümanizmi masaya yatıran, düşünsel ağırlığı olan ve hatta Stanford gibi üniversitelerde edebiyat derslerinde okutulan ciddi bir çalışma çıkar.

Moore ve Gibbons'ın bildik türde süper kahraman olan karakterleri yeni bir dünyada yeni sorunlarla boğuşurlar. Gibbons, deneyimli ve bu iş için

özellikle Moore tarafından seçilmiş bir çizer olmasına rağmen işi zaman zaman çok zordur, çünkü metin bir çizgi roman için fazla detaylıdır.

ALIŞILMADIK KARAKTERLER

Çizgi romanın en önemli karakterlerinden biri *Rorschach*. *Edward Blake*'in ölümünü araştırırken, Blake'in aslında *Komedyen* olarak bilinen süper kahraman olduğunu ve devlet için çalıştığını keşfeden, birilerinin süper kahramanların peşine düştüğü sonucunu çıkaran o olur. Emekliye ayrılmış dört arkadaşına uyarı mesajı yollar: *Dan Dreiberg (Nite Owl); Dok-*

tor Manhattan ve sevgilisi *Laurie Juspeczyk (Silk Spectre)* ve *Adrian Veidt (Ozymandias).*

Blake'in cenazesinin ardından Doktor Manhattan iş arkadaşlarını bilerek kanser yapmakla suçlanır. ABD hükümeti bu suçlamaları ciddiye alınca Manhattan Mars'a sürgüne gider. O sırada insanlık kendini yeni bir kaosun ortasında bulur; Sovyetler Birliği Amerikalıların güç duruma düşmelerini fırsat bilerek Afganistan'a girer. Adrian Veidt de gizemli bir suikasttan ucu ucuna kurtulunca Rorschach'ın haklı olduğunu kavrarlar. Ama bu arada Rorschach da savaş döneminde düşmanı olan *Moloch*'u öldürmekle suçlanıp hapse atılmıştır.

Watchmen'in sonunun şaşırtıcı olduğunu söylemek lazım. Ayrıca Alan Moore, Edward Blake'in ölümünün ardındaki gizem çözüldüğünde de okuyucuya son bir darbe vurmayı ihmal etmez. Ve tam her şey çözüldü derken yeni ve ilkinden daha önemli bir soru çıkar ortaya. Gerçeği halka söylememek iyi bir amaca hizmet edecekse doğruyu söylemek, sırf doğru olduğu için doğruyu söylemek gerekir mi? Kahramanlar arasında oluşan görüş ayrılıklarıyla işler yeniden karışır.

Pixar'ın dâhi *İnanılmaz Aile*'yi hazırlarken esinlendiği, cinsellik, şiddet ve sert bir dil içeren bu çizgi roman, yetişkinlere yönelik hazırlanan ve detaylarındaki zenginlikle dikkat çeken bir yapıt. Bu sezon beyazperdede boy gösteren *Watchmen,* fikrimce çizgi romanı kadar başarılı değildi. Moore'un dünyasının derinliği maalesef filmde yoktu. *Watchmen*, özel bir çizgi roman. Hatta onun yayımlanmasının ardından grafik roman camiasında şöyle bir cümle bile söylense abartılı olmaz: *Çizgi roman sadece çizgi roman değildir.*

Watchmen
Alan Moore - Dave Gibbons
Çev: Koray Özbudak
Gerekli Şeyler / 415 sayfa

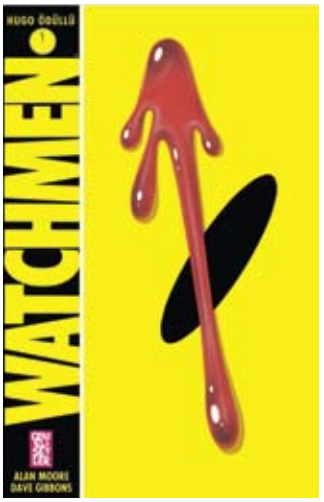

Ben yazsaydım...

Barış MÜSTECAPLIOĞLU

Her yazarın, hatta sıkı okurun, ben yazsaydım dediği bir kitap yok mudur! İyi Kitap sordu; fantastik Perg Efsaneleri serisiyle sevilen yazar Barış Müstecaplıoğlu, ben yazsaydım dediği çocuk kitabını bizlerle paylaştı...

Bazı kitapları unutmazsınız. Üzerinden yıllar geçse de, aklınızda bir yerde, kapaklarını ilk çevirdiğiniz günkü kadar canlı dururlar, ne zaman hatırlasanız size aynı neşeyi ya da hüznü yaşatırlar. *Pal Sokağı Çocukları*'nı ortaokul çağında okumuştum ve benim için bu tanıma uyan ilk kitaplardan biri olmuştu. Ondan sonra da dayanışmanın, arkadaşlığın ve fedakârlığın bu kadar basit ve bu kadar güzel anlatıldığı bir başka kitap okumadım. Dünya çapında en tanınan Macar romanı olan *Pal Sokağı Çocukları*, *Ferenc Molnar*'ın ilk eseri, belki benzersiz içtenliğini de bir ilk kitap olmasına borçlu. Biz yazarlar yarattığımız karakterlerle bazen birkaç sene, bazen daha uzun süre birlikte yaşarız, onlarla yatar onlarla kalkarız, bu yüzden *Pal Sokağı Çocukları*'nı ben yazmış olmak isterdim. Kitabın başlıca karakteri *Nemeçek*'le, çocuk edebiyatının ölümsüz kahramanları arasına rahatlıkla girecek bu cesur ve masum delikanlıyla yıllarca arkadaşlık etmek çok hoşuma giderdi.

Pal Sokağı Çocukları'nı okurken

Komutan Boka ve 'tek rütbesiz er' Nemeçek ile macun çiğneyip odun yığınları üzerinde 'arsa'mı korumak için nöbet tutmuş, kırmızı gömleklilerle yapacağım savaş için kumdan toplar hazırlamıştım. Benim için hepsi gerçekti, dostlarımdı, canları yandığında canım yanar, onlarla birlikte gülerdim. İlk gördüğümde düşman saydığım kırmızı gömleklilerin içinde Pal Sokağı sakinleri kadar onurlu ve sevilesi çocuklar bulunduğunu öğrenmek benim için büyük bir kazanımdı. Canavar sandığım Pastor kardeşlerin bile masum bir yanlarının olduğunu görmek, o yaşta dünyaya yeni gözlerle bakmamı sağlamıştı. Bugün farklı kamplardaki insanlar arasında iyilerin de kötülerin de olabileceğinin ayırdındaysam, çeşitli sebeplerden karşı karşıya kaldığım, beni azılı düşman gören kişilerle bile farklı koşullarda dost olabileceğimi biliyorsam, bunu *Pal Sokağı Çocukları* ve benzeri kitaplara borçluyum.

Şimdi düşününce, eğer bu kitabı ben yazsaydım, galiba okuyan herkesin gözünden birkaç damla yaş koparan o malum son sahneler hiç yaşanmaz, bir şekilde olaylar tatlıya bağlanırdı. Çocuklar söz konusu olduğunda fazlasıyla yufkalaşan yüreğim ne kadar gerçekçi ve kaçınılmaz olsa da, öyküyü o şekilde bitiremezdi. O zaman da yaşananlar bu kadar çarpıcı ve unutulmaz olmazdı, Pal'lı çocukların paylaştıkları dostluk, gösterdikleri fedakârlık ve affedicilikleri insanların kalbine böylesine güçlü işlemezdi. Dolayısıyla, iyi ki *Pal Sokağı Çocukları*'nı ben ya da bir başkası yazmamış da *Ferenc Molnar* yazmış diyorum. Şimdi izninizle gidip kum toplarımı hazırlamam gerek, barikatları da kontrol etmeliyim. Kırmızı gömlekliler her an gelebilir, kapıyı tutmak lazım!

Bize en gerekli kelimeler bu kitapta arkadaşlar!

Benim Kendimin Sözlüğü, dilin çocuklarla yetişkinler arasında açtığı mesafeyi kapatıyor. Büyüklerin egemenliğindeki hayatın her alanında kullanılan, küçüklerin de yeni yeni tanış olduğu kelimeleri çocukçaya tercüme ediyor. Ayşe Kilimci'nin çalışmasından tadımlık geliyor bu ay!

abaküs: Sayı boncuğu. Sallayınca güzel şıkırdıyor. Renkleri capcanlı, keşke janjanlı yapsalardı. Neden takım rengine göre abaküs yapmazlar? Ben karakartalım, siyah beyaz abaküs olsa iyi sayarım. Ama sayarken parmaklarım yetmez, ayak parmaklarım da yetmezse dişlerimle sayarım.

aborda: Gemi başka bi gemiye yandan yandan sokulup yanaşıyo ya hani, bazen de rıhtıma yanaşıyo, işte o… Konak vapuru, Pasaport vapuruna yandan sokuluyo, komşu oluyo, biz de vapurdan vapura geçip rıhtıma öyle çıkıyoruz, çok hoş oluyor.

acı: Dış yahut içten bir etkiyle vücudumuzun bir yerinde oluşan keskin ağrıya acı deniyor. Ali abim duvara kömürle kalp çizdi, üstüne ok sapladı, kanlar aktı gibi çizdi, işte buna keskin acı denirmiş. Acı, aspirin alırsan geçermiş, ama aşk acısının ilacı olmazmış. Bence abim yanılıyor, en büyük acı diş ağrısı. Bi de yaraya tuz basmak varmış; onu sormayın bana, dedi Ali abim. Sanırım kalbine ok saplayan kızın ona yüz vermemesi yaraya tuz biber ekmek oluyor.

açacak: Kutu ve kapak açma şeysi. Alet yoksa dişini ya da kapıyı kullanırsın. Ali abim kızın kalbinin kilidini açamamış, maymuncuk dene dedim, kızdı bana.

ada: Deniz, göl, akarsuda olan dört yanı suyla çevrili kara parçası. Evde onarım vardı ben ustanın harcını leğene koydum, leğeni suyla doldurdum, dayak yiyecektim az kalsın, ada yaptım diye aferin beklerken…

adaletsiz: Ninem adak kurbanı kesti, dayım askerden sağ salim döndü diye. Ama bize vermedi, çünkü adakmış. Komşular yedi kavurmayı, biz seyrettik. İşte bu adaletsizlik.

adet: İnsanların yapmaya alıştığı kural. En güzel adet bayramda mendilin içine para koyup çocuklara vermek. Sakız, çukulata, dolar da koyabilirsiniz; fark etmez, seviniriz.

adil: Hakka hukuka uygun, doğru, eşit… Tanrı adilmiş, öyleyse niye gözler, saçlar, boylar, huylar, sesler eşit dağılmamış? Afganistanlıyla İsveçliye verilenler adil mi? Neden susayım? Ayıp mı?

af: Bir suçu, yanlış davranışı hiç olmamış sayıp cezayı kaldırmak. Yuvadaki Ramazan herkese küfrediyo diye onu masanın altına, cezaya koydu öğretmeni. Çünkü vali baba konuk gelmişti. Ramazan ordan bağırmış, "Valla billa ananıza küfretmiycem, çıkartın beni buradan!" diye. Tabi ayıp şekilde söylemiş bunu. Affedilecekti ama edilmedi. Yalnız vali babanın gülmekten karnı niye ağrımış, o faslı anlamadık.

afacan: Ele avuca sığmayan, zeki ve yaramaz çocuk; o benim işte.

afiş: Sanat eserlerinin ve aşı kampanyasıyla ramazan kampanyasının şeysi. Reklam panosu gibi bişey, ağaçtan ağaca asılır, köprüye asması yasaktır. Sürücüler okumasın diye karayoluna asılması da yasaktır. Duyduk duymadık demeyin vatandaş demenin yazılısı.

Afrika: Adem'le Havva'nın yeryüzüne indiği yer. En büyük hayvanların, çağlayanların, ormanların da vatanı. Elmasın altının Allahı ordaymış, bakkal amca söyledi. O zaman Afrikalı çocuklar niye aç? Koskoca Afrika onca zenginliğini nasıl olur da kendi kullanamaz? Bi de onca zenginliği bırakıp birbirleriyle dövüşüyorlar. Onlar neden simsiyah insanlar, güneşte çok oynadıklarından mı, çok kahve içtiklerinden mi?

ağaçkakan: Gagasıyla ağaca yazı yazan kuş, öbür adı, takdelen kuşu. Acaba el yazısıyla mı yazıyor ağaca, kitap harfleriyle mi?

ağrı: Bana sorarsan çürük azı dişimdeki en fenası, Ali abime bakarsan kalp ağrısı…

Benim Kendimin Sözlüğü
Ayşe Kilimci
Resimleyen: Reha Barış
Tudem Yayınları / 144 sayfa